

QUẢN LÝ CƠ SỞ VẬT CHẤT VÀ THIẾT BỊ DẠY HỌC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ

Lê Thành Lộc
Trường Đại học Trà Vinh

Tóm tắt: Từ kết quả nghiên cứu đề tài: “Quản lý Cơ sở vật chất và Thiết bị dạy học ở Trường Trung học cơ sở thị trấn Cầu Quan, huyện Tiểu Cần, tỉnh Trà Vinh” bài viết trình bày một số vấn đề về lý luận từ kết quả nghiên cứu trên.

Từ khóa: Cơ sở vật chất và Thiết bị dạy học, Trường Trung học cơ sở

MANAGEMENT OF FACILITIES AND TEACHING EQUIPMENT IN SECONDARY SCHOOLS

Le Thanh Loc
Tra Vinh University

Abstract: From the research results of the topic: “Management of Facilities and Teaching Equipment in Cau Quan Town Secondary School, Tieu Can District, Tra Vinh Province”, the article presents some theoretical issues from the above research results.

Keywords: Facilities and Teaching Equipment, Secondary School

Nhận bài: 10/12/2024

Phản biện: 31/12/2024

Duyệt đăng: 05/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành TW Đảng lần thứ 8 (khóa XI) nêu ra các mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện GDĐT, trong đó khẳng định: “Tiếp tục thực hiện mục tiêu kiên cố hóa trường, lớp học; có chính sách hỗ trợ để có mặt bằng xây dựng trường. Từng bước hiện đại hóa cơ sở vật chất (CSVC) - kỹ thuật, đặc biệt là hạ tầng công nghệ thông tin”, (Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, Ban hành ngày 04/11/2013). Điều đó cho thấy, trong những năm gần đây, ngành GDĐT nhận được sự quan tâm đặc biệt của Đảng và Nhà nước

Để đáp ứng yêu cầu đổi mới Chương trình giáo dục phổ thông 2018, ngoài việc đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã chỉ đạo các cấp quản lý giáo dục chú ý đến việc tăng cường xây dựng CSVC và thiết bị dạy học (TBDH) cho các nhà trường. Bởi vì, cơ sở vật chất và CSVC và TBDH là những thành tố không thể thiếu được trong quá trình thực hiện các mục tiêu giáo dục. Trong đó, CSVC và TBDH là một trong những yếu tố quan trọng trong việc thực hiện nội dung, chương trình trong đổi mới phương pháp dạy học ở nhà trường phổ thông nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy học. Việc sử dụng TBDH không chỉ nhằm minh họa bài giảng mà còn thúc đẩy quá trình nhận thức, phát triển năng lực tư duy sáng tạo và rèn luyện kỹ năng thực hành cho học sinh.

Hiện nay Thông tư số 38/2021/TT-BGDĐT ngày 30/12/2021 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và

Đào tạo về việc ban hành danh mục CSVC và TBDH tối thiểu cấp trung học cơ sở. Tại điều 2 căn cứ vào Danh mục CSVC và TBDH tối thiểu cấp THCS ban hành kèm theo Thông tư này, các sở giáo dục và đào tạo có trách nhiệm chỉ đạo việc mua sắm, tự làm, sưu tầm, bảo quản và sử dụng thiết bị phục vụ dạy học tại các trường THCS. Công văn số 4470/BGDĐT-CSVC ngày 28 tháng 9 năm 2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc thực hiện nhiệm vụ về cơ sở vật chất và CSVC và TBDH trong các cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông yêu cầu rà soát, đánh giá thực trạng CSVC, TBDH trong các cơ sở giáo dục trên cơ sở đó xác định nội dung ưu tiên, xây dựng kế hoạch chi tiết để tổ chức thực hiện đầu tư tăng cường CSVC, TBDH đáp ứng điều kiện tối thiểu để thực hiện chương trình giáo dục mầm non, phổ thông. Từ những lý do đó, đề tài “Quản lý CSVC và TBDH ở Trường Trung học cơ sở thị trấn Cầu Quan, huyện Tiểu Cần, tỉnh Trà Vinh” được tác giả lựa chọn để nghiên cứu; bài viết trình bày một số vấn đề lý luận từ kết quả nghiên cứu trên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1 Xây dựng kế hoạch quản lý CSVC và TBDH ở trường trung học cơ sở

Thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông 2018 theo định hướng lựa chọn nghề, học tập trải nghiệm, phát triển năng lực học sinh theo phương pháp tư duy, sáng tạo. Vì vậy để xây dựng kế hoạch quản lý CSVC và TBDH ở trường trung học cơ sở thì các nhà quản lý phải quan tâm đến những việc sau:

Nhận thức đầy đủ về yêu cầu của cấp trên,

thông qua những Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng và Nhà nước; chủ trương, chỉ thị của Bộ; chỉ thị, nghị quyết của Đảng bộ, chính quyền địa phương về kinh tế - xã hội, về giáo dục. Quán triệt mục tiêu của cấp học, những văn bản chỉ đạo về công tác CSVC trường học như Điều lệ THCS; Quy chế công nhận THCS đạt chuẩn quốc gia...

Điều tra, khảo sát xác định hiện trạng CSVC trường học, từ đó có những thông số cơ bản về số lượng, chất lượng, tình hình sử dụng và bảo quản CSVC trường học.

Xác định mục tiêu kế hoạch bao gồm: xây dựng, trang bị mới, cải tạo, nâng cấp CSVC trường học theo từng giai đoạn: từng năm học hoặc vài năm (thường là 3 năm, 5 năm hoặc 10 năm).

Xác định nguồn lực cần thiết cho việc thực hiện kế hoạch. Phân công cho các đơn vị hoặc cá nhân, quy định cơ chế phối hợp giữa các đơn vị hoặc cá nhân. Xây dựng các phương án tối ưu thực hiện kế hoạch; các quy định, quy chế, quy trình quản lý CSVC trường học nhằm đảm bảo việc thực hiện các mục tiêu đã đặt ra và tạo điều kiện dễ dàng cho việc kiểm tra, đánh giá.

Nội dung kế hoạch gồm: Đầu tư xây dựng CSVC - kỹ thuật theo những văn bản của Nhà nước quy định: Điều lệ trường Trung học hiện hành, Quy chế công nhận trường Tiểu học và Trung học đạt chuẩn quốc gia. Xây dựng kế hoạch trang bị, bổ sung CSVC - kỹ thuật. Xây dựng các quy định, quy chế, quy trình quản lý, sử dụng, sửa chữa và bảo quản CSVC - kỹ thuật nhằm đảm bảo việc thực hiện các mục tiêu đã đặt ra là nâng cao chất lượng đào tạo và đạt hiệu quả sử dụng. Đầu tư theo nhu cầu, tức là xác định các nhu cầu đầu tư về CSVC cho mỗi môn học nhằm đảm bảo thực hiện mục tiêu dạy học đã đặt ra. Xây dựng các quy định, quy trình quản lý và sử dụng CSVC nhằm đảm bảo thực hiện các mục tiêu đã đặt ra là nâng cao chất lượng đào tạo và giảm chi phí sử dụng.

Kế hoạch đầu tư CSVC và TBDH phải thực hiện trong từng giai đoạn cụ thể của một năm học. Trong quản lý thiết bị dạy học, Hiệu trưởng lập kế hoạch huy động các nguồn lực để mua sắm CSVC và TBDH hiện đại, lập kế hoạch bồi dưỡng năng lực sử dụng CSVC và TBDH cho giáo viên.

Kế hoạch đầu tư CSVC, TBDH phải thực hiện trong từng giai đoạn cụ thể của một năm học. Hiệu trưởng lập kế hoạch huy động các nguồn lực để mua sắm CSVC, TBDH hiện đại. Lập kế hoạch bồi dưỡng năng lực sử dụng CSVC, TBDH cho GV. Hiệu trưởng phải căn cứ vào tài chính của nhà trường để từ đó xây dựng kế hoạch. Kế hoạch xác định các nội dung dạy học và CSVC, TBDH cụ

thể cần dùng cho mỗi tiết học đối với kế hoạch sử dụng CSVC, TBDH của giáo viên.

Hiệu trưởng lập kế hoạch tuyên truyền nâng cao nhận thức cho GV và HS trong nhà trường về tầm quan trọng của sử dụng TBDH THCS.

Xác định các biện pháp thực hiện sát với mục tiêu đề kế hoạch sử dụng CSVC, TBDH trong nhà trường được thực hiện khả thi và hiệu quả.

Trong quá trình lập kế hoạch, Hiệu trưởng phải căn cứ vào tài chính của nhà trường để từ đó xây dựng kế hoạch lâu dài đầu tư CSVC và TBDH và dự báo về yêu cầu, nhu cầu về CSVC và TBDH trong bối cảnh đổi mới giáo dục.

Trong kế hoạch, Hiệu trưởng xác định mục tiêu, nội dung kế hoạch, ưu tiên các mục tiêu quan trọng cần phải triển khai thực hiện ngay để đem lại hiệu quả dạy và học.

Hiệu trưởng lập kế hoạch tuyên truyền nâng cao nhận thức cho giáo viên và học sinh trong nhà trường về tầm quan trọng của sử dụng thiết bị dạy học, diễn đạt rõ ràng, cụ thể để mọi cá nhân, bộ phận hiểu và thực hiện chính xác.

Nội dung kế hoạch phải có thời gian, hoạt động cụ thể, các yêu cầu cho từng hoạt động, qui định tiến trình báo cáo và nhất thiết có các yêu cầu, chuẩn kiểm tra, đánh giá.

2.2. Tổ chức các nguồn lực triển khai kế hoạch quản lý CSVC và TBDH ở trường THCS

Để tổ chức các nguồn lực triển khai kế hoạch quản lý CSVC và TBDH ở trường THCS có hiệu quả, Hiệu trưởng trường THCS cần phân công trách nhiệm cụ thể cho các tổ chuyên môn, cá nhân thực hiện, Hiệu trưởng dựa trên quy định của Bộ GDĐT về CSVC và TBDH để triển khai thực hiện mục tiêu, nội dung kế hoạch. Hiệu trưởng phân công nhiệm vụ cho các cá nhân tránh tình trạng chông chéo công việc, phân công đúng người đúng việc để công tác quản lý CSVC và TBDH đạt hiệu quả cao.

Xây dựng các quy định về sử dụng thiết bị dạy học. Quy định sổ sách, báo cáo định kỳ, thường xuyên về tình trạng thiết bị dạy học.

Tổ chức bảo quản, bảo dưỡng, sử dụng thiết bị dạy học, lưu giữ, hồ sơ CSVC và TBDH khoa học, hợp lí.

Xác định vai trò, trách nhiệm của từng bộ phận, cá nhân đối với công tác quản lý thiết bị dạy học, trong đó giáo viên phụ trách công tác thiết bị hỗ trợ quá trình sử dụng, đồng thời cũng là người giám sát hoạt động sử dụng thiết bị dạy học, Tổ trưởng chuyên môn, Phó hiệu trưởng sẽ phụ trách quan sát, kiểm tra tình hình sử dụng thiết bị dạy học.

Triển khai kế hoạch sử dụng CSVC và TBDH của toàn trường, tổ bộ môn đến giáo viên.

Tổ chức đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giáo viên dạy các môn học tích hợp gắn với sử dụng thiết bị dạy học. Trong hoạt động bồi dưỡng giới thiệu hệ thống thiết bị và hướng dẫn cho giáo viên cách sử dụng CSVC và TBDH song song với đổi mới phương pháp, hình thức tổ chức dạy học.

Việc phân công nhiệm vụ rõ ràng cho từng cá nhân, bộ phận là yêu cầu quan trọng khi tổ chức thực hiện kế hoạch sử dụng CSVC và TBDH và sự phân công này cần bám sát với mục tiêu của kế hoạch để có thể tiến hành hoạt động đạt được chất lượng.

Tổ chức giới thiệu danh mục CSVC và TBDH hiện có của nhà trường cho toàn thể giáo viên nắm, thống kê thành hệ thống, thành nhóm, dựa vào đặc điểm, đặc trưng của từng môn học tạo điều kiện thuận lợi để giáo viên tìm hiểu và sử dụng.

Tổ chức việc sử dụng CSVC và TBDH trở thành một nhu cầu, một nề nếp tự giác thường xuyên của mọi giáo viên nhằm nâng cao chất lượng dạy học.

Thường xuyên kiểm tra đánh giá tình hình thực hiện chương trình và hiệu quả sử dụng thiết bị dạy học và khâu lên lớp. Đánh giá định kỳ hàng năm về quá trình khai thác, sử dụng CSVC và TBDH để rút kinh nghiệm cho kế hoạch trang bị sử dụng cho năm tiếp theo.

Xây dựng các quy định về sử dụng CSVC và TBDH THCS. Quy định sổ sách, báo cáo định kỳ, thường xuyên về tình trạng CSVC và TBDH THCS

2.3. Chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý CSVC và TBDH ở trường trung học cơ sở

Chỉ đạo là chức năng thể hiện năng lực của người quản lý. Sau khi hoạch định kế hoạch và sắp xếp tổ chức, người CBQL phải điều khiển cho hệ thống hoạt động nhằm thực hiện các mục tiêu đã đề ra. Đây là chức năng thể hiện năng lực của người quản lý. Sau khi hoạch định kế hoạch và sắp xếp tổ chức, người cán bộ quản lý phải điều khiển, chỉ đạo cho hệ thống hoạt động theo đúng kế hoạch nhằm thực hiện mục tiêu đã đề ra. Người điều kiện hệ thống phải là người có tri thức, có kỹ năng ra quyết định và tổ chức thực hiện quyết định.

Quyết định là công cụ chính để điều khiển hệ thống. Ra quyết định là quá trình xác định vấn đề và lựa chọn một phương án tối ưu trong số những phương án khác. Việc ra quyết định quyết định xuyên suốt trong quá trình quản lý, từ việc lập kế hoạch, xây dựng tổ chức cho đến việc kiểm tra,

đánh giá.

Các công việc đã được lên kế hoạch và cần phải thông báo tới bộ phận đảm trách sao cho rõ ràng và dễ hiểu nhất, truyền cảm hứng, giúp đỡ họ thực hiện tốt phần việc của mình thay vì chỉ giao nhiệm vụ và yêu cầu thực hiện đúng kế hoạch. Có chế độ khen thưởng, khuyến khích nhằm động viên tinh thần làm việc. Cán bộ quản lý cần hiểu rõ về đối tượng được giao việc để có thể phân công phù hợp, sử dụng có hiệu quả nguồn nhân lực đảm bảo công việc đạt được kết quả cao.

Ban giám hiệu chỉ đạo thực hiện kế hoạch đầu tư CSVC và TBDH đáp ứng với yêu cầu đổi mới, nhằm phục vụ tốt hoạt động dạy và học.

Xây dựng các hướng dẫn, quy định sử dụng CSVC và TBDH và thông báo những văn bản này đến các cá nhân, bộ phận có liên quan. Tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để giáo viên và học sinh sử dụng CSVC và TBDH.

2.4. Chỉ đạo xây dựng, trang bị, sử dụng, bảo quản CSVC và TBDH ở trường trung học cơ sở

Chỉ đạo là chức năng thể hiện năng lực của người quản lý. Sau khi hoạch định kế hoạch và sắp xếp tổ chức, người cán bộ quản lý phải điều khiển cho hệ thống hoạt động nhằm thực hiện các mục tiêu đã đề ra.

Dựa trên kế hoạch sử dụng CSVC và TBDH đã được xây dựng từng năm để bám sát và xây dựng các chế tài khen thưởng khuyến khích hoặc khiển trách quá trình dạy học “chay” của giáo viên.

Thực hiện việc thông báo đến tập thể giáo viên các CSVC và TBDH hiện có của nhà trường để giáo viên có thể chủ động sử dụng khi cần thiết, hướng dẫn giáo viên sử dụng CSVC và TBDH đúng cách, đổi mới phương pháp, hình thức dạy học. Các công việc đã được lên kế hoạch và cần phải thông báo tới bộ phận đảm trách sao cho rõ ràng và dễ hiểu nhất, truyền cảm hứng, giúp đỡ họ thực hiện tốt phần việc của mình thay vì chỉ giao nhiệm vụ và yêu cầu thực hiện đúng kế hoạch.

Để thực hiện chỉ đạo quản lý CSVC, TBDH có hiệu quả, Hiệu trưởng cần tiến hành các công việc sau:

Chỉ đạo GV sử dụng CSVC, TBDH để đổi mới hình thức, phương pháp dạy học.

Chỉ đạo tổ chuyên môn và GV bảo quản, sử dụng TBDH THCS.

Hiệu trưởng theo dõi hoạt động mua sắm, bảo quản, sử dụng TBDH THCS.

Hiệu trưởng khuyến khích, động viên GV sử dụng TBDH THCS.

Chỉ đạo tổ chức hội thi sáng tạo đồ dùng dạy học.

Chỉ đạo tổ chức bồi dưỡng, nâng cao năng lực chuyên môn của viên chức, giáo viên phụ trách công tác quản lý TBDH THCS.

Chỉ đạo uốn nắn, nhắc nhở những sai phạm trong quá trình sử dụng TBDH THCS.

Chỉ đạo kiểm tra đánh giá tình hình thực hiện chương trình và hiệu quả sử dụng TBDH THCS.

Chỉ đạo xây dựng chỉ tiêu thi đua, thường xuyên động viên, khuyến khích và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho giáo viên, học sinh sử dụng thiết bị dạy học. Ngoài ra còn: Chỉ đạo giáo viên sử dụng CSVC và TBDH để đổi mới hình thức, phương pháp dạy học.

2.5. Kiểm tra, đánh giá công tác quản lý CSVC và TBDH ở trường THCS

Kiểm tra, đánh giá công tác quản lý CSVC và TBDH ở trường THCS là quá trình quan sát, kiểm nghiệm mức độ thực hiện công việc của các cá nhân, bộ phận được phân công quyền hạn, nhiệm vụ trong công tác sử dụng và quản lý sử dụng thiết bị dạy học. Hiệu trưởng xây dựng các tiêu chí đánh giá về hiệu quả sử dụng thiết bị dạy học, đánh giá tiêu chuẩn về CSVC và TBDH như:

Xây dựng kế hoạch kiểm tra, đánh giá hoạt động sử dụng thiết bị dạy học: Nội dung kiểm tra, đánh giá liên quan đến việc mua sắm thiết bị dạy học, phân bổ, khai thác và huy động các nguồn CSVC và TBDH đã hiệu quả hay chưa.

Kiểm tra đột xuất các bộ phận thực hiện nhiệm vụ được giao; Kiểm tra thường kỳ các bộ phận thực hiện nhiệm vụ được giao để đánh giá năng lực của các thành viên trong bộ phận từ đó có kế hoạch tổ chức và đào tạo phát triển đội ngũ tham gia quá trình sử dụng thiết bị dạy học. Tiến hành kiểm tra, đánh giá từ bao quát đến từng hoạt động cụ thể: việc lập kế hoạch sử dụng CSVC và TBDH

của giáo viên, quá trình thực hiện kế hoạch, thời gian sử dụng, thiết bị được sử dụng phải đúng với mục đích, nội dung và phương pháp dạy học. Ngoài ra, việc đảm bảo an toàn và tuân thủ các hướng dẫn sử dụng cũng là nội dung quan trọng cần kiểm tra, đánh giá trong hoạt động quản lý sử dụng thiết bị dạy học.

Quá trình tiến hành kiểm tra, đánh giá thông qua các hình thức theo dõi sổ mượn trả thiết bị, dự giờ các tiết học thực hành hoặc có sử dụng CSVC và TBDH hỗ trợ, nghe báo cáo của tổ trưởng chuyên môn và bộ phận quản lý CSVC và TBDH về tình hình sử dụng thiết bị dạy học. Tổng kết, rút kinh nghiệm, phát hiện những khiếm khuyết, điều chỉnh những vấn đề cần thiết, mặt khác, trong quá trình kiểm tra cũng như sau khi kiểm tra, khi phát hiện ra những sai sót, lãnh đạo nhà trường cần biết lắng nghe ý kiến phản hồi từ các đối tượng có liên quan, tìm ra nguyên nhân của thực trạng và để điều chỉnh kịp thời các phương thức quản lý sử dụng CSVC và TBDH và chất lượng của CSVC và TBDH phù hợp với mục tiêu của mỗi môn học trong nhà trường.

III. KẾT LUẬN

Cơ sở vật chất và TBDH có vai trò quan trọng không thể thiếu trong quá trình dạy học. Quản lý luôn là khâu tiên đề và là một trong những yếu tố quyết định chất lượng và hiệu quả hoạt động dạy học trong nhà trường; tác giả đã trình bày lý luận về quản lý CSVC, TBDH ở các trường THCS; vai trò của hiệu trưởng trong việc xây dựng kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra, đánh giá thực hiện kế hoạch quản lý CSVC, TBDH. Đây là cơ sở lý luận quan trọng để tác giả khảo sát thực trạng quản lý và đề xuất biện pháp quản lý ở bài viết tiếp theo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban chấp hành Trung ương Đảng (2013), *Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo. Ban hành ngày 04/11/2013.* Hà Nội
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Công tư số 32/2020/TT-BGDĐT ngày 15/09/2020 ban hành Điều lệ trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học.* Hà Nội
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018) *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 Ban hành chương trình giáo dục phổ thông.* Hà Nội
- Bộ Giáo dục và Đào tạo: *Thông tư số 38/2021/TT-BGDĐT ngày 30/12/2021 về ban hành danh mục thiết bị dạy học tối thiểu cấp trung học cơ sở.* Hà Nội
- Bộ Giáo dục và Đào tạo: *Thông tư số 13/2020/TT-BGDĐT Quy định tiêu chuẩn cơ sở vật chất các trường mầm non, Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông và trường phổ thông có nhiều cấp học.* Hà Nội
- Quốc hội (2019), *Luật số 43/2019/QH2014 về Luật giáo dục.* Hà Nội